
Gjennomførbarhetsstudier

SPRÅKSPALTEN

KASHIF WAQAR FAIZ

kashiffaiz@gmail.com

Kashif Waqar Faiz er ph.d., spesialist i nevrologi, førsteamanuensis ved Lovisenberg diakonale høyskole og medlem av Gruppe for norsk medisinsk fagspråk.

Uttrykket *feasibility studies* bør ha en norsk oversettelse.

Illustrasjonsfoto: kyoshino/iStock

De siste tiårene har det vært en kraftig økning i det som på engelsk kalles *feasibility studies*. Et søk i PubMed på «feasibility» begrenset til tittel og abstrakt gir rundt 2 500 treff for året 2000 og nesten 24 000 treff for 2023. Det er også etablert et eget tidsskrift for slike studier (1). *Feasibility*-studier gjennomføres i økende grad før man igangsetter en større randomisert klinisk studie, men slike studier mangler ofte klare mål, og mange blir aldri publisert (1).

I Oxford English Dictionary er termen *feasibility study* registrert første gang i 1959, og på PubMed er første treff fra 1960. *Feasibility study* har vært en egen MeSH-term siden 1980 (2). Termen har altså lang fartstid, men den bør ha en norsk oversettelse.

Hva er en *feasibility study*?

Det finnes mange ulike definisjoner av hva en *feasibility study* er. *Feasibility* kan sees på som et konsept med ideer om hvorvidt noe vil fungere, slik at man i en *feasibility study* undersøker om noe er gjennomførbart og som man i så fall kan gå videre med, for eksempel i en større randomisert klinisk studie (3, 4). Skillet mot en pilotstudie kan være vanskelig (3).

«Ordet *feasibility* kan oversettes med både gjennomførbarhet og mulighet»

Termene *feasibility* og *feasibility study* er i bruk i mange samfunnssektorer, ikke bare i medisin. Store næringslivsaktører, blant annet legemiddelfirmaer, bruker i økende grad *feasibility*-studier for å velge ut hvilke studiesentre de ønsker å legge studier til (5). Oslo universitetssykehus bruker *feasibility* nærmest synonymt med forespørsel når et firma skal bestemme seg for hvilke land, helseforetak eller sykehus som skal få tilbud om å være med på en større studie (6). Slike studier handler derfor også om hvorvidt rammene og logistikken legger til rette for å kunne gjennomføre en større studie, og ikke kun en test av forskningsmetoden i liten skala.

Mulige norske oversettelser

Ordet *feasibility* kan oversettes med både *gjennomførbarhet* og *mulighet* (7). Dermed er både *gjennomførbarhetsstudie* og *mulighetsstudie* aktuelle norske oversettelser. Begge er også i bruk (8, 9). Betegnelser som *forundersøkelse*, *forprosjekt* og *forstudier* mangler en presisering om hva som er hensikten med studien, nemlig å teste ut metodens gjennomførbarhet. Det samme kan sies om betegnelsen *pilotstudie*, selv om denne betegnelsen ofte brukes synonymt med *feasibility studies*.

Også ordet *mulighet* kan ha ulike betydninger: noe som er gjennomførbart eller tillatt, eller som kan si noe om sjansen for å lykkes (10). De ulike betydningene kan dermed skape usikkerhet om hva som ligger i betegnelsen *mulighetsstudie*. En norsk ordbok definerer *mulighetsstudie* som en «utredning, studie som undersøker muligheter (klarlegger forutsetninger, finner fordeler og ulemper ved alternativer osv.) for et foretagende, prosjekt» (10).

Ordet *gjennomførbarhetsstudie* er dekkende for hva en *feasibility study* er innen medisin. Det er i lengste laget (23 tegn), men intuitivt forståelig. Jeg mener at *feasibility*-studier bør omtales som *gjennomførbarhetsstudier* i norske tekster.

REFERENCES

1. BMC Pilot and Feasibility Studies. About, Aims and scope. <https://pilotfeasibilitystudies.biomedcentral.com/about> Lest 17.2.2024.
2. National Library of Medicine. Feasibility Studies. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/mesh/68005240> Lest 1.3.2024.
3. Eldridge SM, Lancaster GA, Campbell MJ et al. Defining feasibility and pilot studies in preparation for randomised controlled trials: development of a conceptual framework. PLoS One 2016; 11: e0150205. [PubMed][CrossRef]
4. Bond C, Lancaster GA, Campbell M et al. Pilot and feasibility studies: extending the conceptual framework. Pilot Feasibility Stud 2023; 9: 24. [PubMed][CrossRef]
5. Helse- og omsorgsdepartementet. Nasjonal handlingsplan for kliniske studier 2021-2025. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonal-handlingsplan-for-kliniske-studier/id2880741/> Lest 17.2.2024.
6. Oslo universitetssykehus. Feasibility/forespørsel. <https://forskerstotte.no/home/oppdragsforskning/Planlegging/20328> Lest 17.2.2024.
7. Stor engelsk-norsk ordbok. <https://www.ordnett.no/> Lest 1.3.2024.
8. Haddeland K. Læringseffekt av fullskalasilulering. Sykepleien 4.4.2022. <https://sykepleien.no/forskning/2022/04/laeringseffekt-av-fullskalasilulering> Lest 1.3.2024.
9. Opheim V, Aamodt PO. AHELO mulighetsstudie: Bakgrunn, innhold og målsettinger. Norsk pedagogisk tidsskrift 2011; 94: 440–9. [CrossRef]
10. Det norske akademis ordbok. <https://naob.no/> Lest 1.3.2024.

Publisert: 9. september 2024. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.24.0096
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 7. februar 2026.